

de Olijftak

Stichting Nederlandstalig Onderwijs in de Alentejo

Schoolplan

NTC primair onderwijs

uitgave 2008 - 2012

Inhoud

Hoofdstuk 1 De functie van het schoolplan.....	5
1.1 Doelen en functies van ons schoolplan.....	5
1.2 De totstandkoming en status van ons schoolplan.....	5
1.3 Gerelateerde documenten en bronnen.....	5
1.4 Evaluatie en bijstelling van ons plan.....	5
Hoofdstuk 2 Context en missie: de opdracht van onze school.....	6
2.1 De school in haar specifieke situatie.....	6
2.2 Leerlingen- en ouderpopulatie en NTC Richtingen.....	6
2.3 Onze missie: waar we voor staan.....	8
2.4 Externe ontwikkelingen: wat er op ons af komt.....	8
2.5 Onze interne sterkte/zwakteanalyse.....	8
2.6 Onze visie: de gewenste kwaliteit.....	9
Hoofdstuk 3 Het onderwijsleerproces.....	10
3.1 Het onderwijsaanbod: doelen en methoden.....	10
3.2 Leertijd.....	13
3.3 Didactisch handelen en pedagogisch klimaat.....	14
3.4 De zorg voor de leerling.....	16
3.5 Beleidsvoornemens.....	18
Hoofdstuk 4 Ondersteunende processen.....	19
4.1 Bestuurlijke organisatie.....	19
4.2 Financieel beleid.....	19
4.3 Huisvesting.....	19
4.4 Personeelsbeleid.....	20
4.5 Veiligheidsbeleid.....	20
4.6 Oudercontacten.....	21
4.7 Externe contacten: netwerkvorming.....	21
4.8 Beleidsvoornemens.....	22
Hoofdstuk 5 Integrale zorg voor kwaliteit.....	23
5.1 Bepaling van de kwaliteit (diagnose).....	23
5.2 Formuleren van prioriteiten en doelen.....	26
5.3 Ontwikkelen van een verbeterplan.....	26
5.4 Uitvoeren en evalueren van een verbeterplan.....	27
5.5 Borgen van kwaliteit.....	28
Hoofdstuk 6 Samenvattende beleidsvoornemens voor de komende vier jaar.....	29
Bijlage 1 Formulier ‘Vaststelling van schoolplan’	
Bijlage 2 Herziene kerndoelen basisonderwijs Nederlands	
Bijlage 3 Kerndoelen Cultuur	

Voorwoord

Voor u ligt het nieuwe schoolplan van de Stichting Nederlandstalig Onderwijs in de Alentejo (SNOAL) voor de komende vier jaar: 2008-2012.

Wij vermelden hierbij tevens dat in niet officiële gelegenheden, onze school voortaan “de Olijftak” genoemd zal worden. De naam is bedacht door een van onze leerlingen, omdat onze drie locaties in een gebied staan rijk aan olijfbomen. U zult dus in dit plan de naam een aantal keren tegenkomen.

We hebben de hoofdlijnen beschreven van ons beleid op het gebied van kwaliteit en personeelsgebied.

Het schoolplan zal voor ons een leidraad zijn betreffende vragen als het doel en de missie van onze school.

We hebben de ambitie om onze leerlingen kwalitatief goed onderwijs te bieden, zowel op het gebied van de Nederlandse taal als cultuur.

Wij achten het van groot belang, dat er op elke locatie een prettige werksfeer heerst, zodat de leerlingen in staat zijn met veel plezier, de goed voorbereide lessen door de bevoegde leerkrachten, te volgen. Zij kunnen hun woordenschat hierdoor vergroten en zich gemakkelijker uiten in woord en geschrift.

Het schoolplan is mede tot stand gekomen door de leerkrachten en de leden van het bestuur. Formeel is dit document vastgesteld door het bestuur.

Hoofdstuk 1 De functie van het schoolplan

1.1 Doelen en functies van ons schoolplan

Het schoolplan voor de periode 2008-2012 van de Stichting Nederlandstalig Onderwijs in de Alentejo, ook wel aangeduid als SNOAL, is er in de eerste plaats voor onszelf. Het maken en opstellen van zo'n plan dwingt ons na te denken bij het formuleren van doelstelling en prioriteiten over een langere periode. Zodoende hebben wij houvast bij initiatieven in de school, die erop gericht zijn om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren. Het schoolplan heeft dus vooral de functie van beleidsdocument. Met dit document willen wij voor de komende periode 2008-2012 het beleid vaststellen met betrekking tot de volgende onderdelen:

- onderwijskundig beleid
- personeelsbeleid
- beleid met betrekking tot kwaliteitszorg
- overige beleidsterreinen (algemeen, financieel, materieel en relationeel)

Het schoolplan zal leiden tot een dialoog over de kwaliteit van het onderwijs onder de teamleden, maar ook met het bestuur van onze lespunten.

De verbeterdoelen vallen uiteen in twee categorieën:

- verbeterdoelen op de middellange termijn, die in het vierjarig schoolplan zijn uitgezet.
- verbeterdoelen die in het komende schooljaar prioriteit krijgen en onder de kop Doelen en resultaten van het onderwijs vermeld worden in de schoolgids.

Het schoolplan zal ter inzage liggen voor de ouders.

1.2 De totstandkoming en status van ons schoolplan

Het schoolteam en bestuur hebben gediscussieerd over de haalbaarheid van onze doelen. Er zijn keuzes geformuleerd voor veranderings- cq verbeteringsonderwerpen voor de volgende vier jaar. Het schoolplan zal formeel worden vastgesteld door het bestuur. Tenslotte is het schoolplan ook bedoeld als verantwoording aan de Stichting NOB en de overheid. Het schoolplan wordt in ontvangst genomen door de inspectie van onderwijs. Bij een schoolbezoek zal het plan getoetst worden aan de werkelijke situatie.

1.3 Gerelateerde documenten en bronnen

In het schoolplan zal een aantal malen worden verwezen naar reeds bestaande procedures, beleidsstukken en afspraken. Het gaat daarbij om: de jaarlijkse schoolgids en leerlingendossiers. Tussen schoolgids en schoolplan zijn, ook al zijn er duidelijke verschillen, belangrijke verbindingen. Het zijn beide middelen binnen het leerlingvolgsysteem van de leslocatie.

1.4 Evaluatie en bijstelling van ons plan

Jaarlijks zullen de veranderings-en verbeteringsonderwerpen van het betreffende schooljaar worden geëvalueerd door het team en het bestuur. In de jaarlijkse schoolgids zal hierover worden gerapporteerd. In het schooljaar 2011-2012 zal het volledige schoolplan worden geëvalueerd.

Hoofdstuk 2 Context en missie: de opdracht van onze school

2.1 De school in haar specifieke situatie

“de Olijftak” is een NTC-school, waar Nederlandstalige kinderen les krijgen in de Nederlandse taal en cultuur. De leeftijd van de kinderen verschilt van 4 tot en met 14 jaar. Alle kinderen zitten op Portugese dagscholen; grotendeels openbare of staatsscholen, in een enkel geval een privéschool. Zij volgen op deze scholen het reguliere basis- en voortgezet onderwijs.

De Stichting is opgericht in 1989 onder de naam SNOAL en bestaat momenteel uit drie lespunten: Algoceira, Santa Sofia en Aldeia de Serra die zich allen in de provincie de Alentejo bevinden. Voor de begripsvorming: De Alentejo is met een oppervlakte van 22.000 vierkante kilometer veruit de grootste Portugese provincie, circa tweederde van Nederland. Met 500.000 inwoners is het tevens de dunst bevolkte van de tien Portugese provincies.

Op de drie verschillende lespunten, wordt er gedurende drie uur per week les gegeven. In de inhoud van het lesprogramma Nederlandse taal en cultuur wordt toegewerkt naar het niveau van de kerndoelen voor deelvaardigheden van de Nederlandse taal, zoals gehanteerd in Nederland (zie bijlage 2). We streven ernaar dat ieder kind begeleid wordt in zijn eigen capaciteiten en mogelijkheden, m.a.w. we proberen elk kind die zorg te geven die het nodig heeft.

Leerlingen die naar de NTC school komen zijn kinderen van mensen die geëmigreerd zijn en veelal werkzaam zijn als in de agrarische sector, met name als melkveehouder of tuinbouwer. Daarnaast is er een kleine groep mensen werkzaam in de commerciële dienstverlening. Het aantal leerlingen dat de NTC lespunten bezoekt, schommelt de laatste paar jaar rond de 40. Ouders, leerkrachten en kinderen moeten vaak grote afstanden afleggen om bij de lespunten te komen. Ouders vinden Nederlandse taal en cultuuronderwijs belangrijk omdat er speciale banden zijn met Nederland; het is de moedertaal van beide of van een van de ouders. Familie woont vaak in Nederland en er wordt regelmatig heen en weer gereisd. Het volgen van NTC onderwijs geeft kinderen die na zekere tijd terug willen naar Nederland, bijvoorbeeld om daar hun schoolloopbaan voort te zetten, betere kansen.

Op dit moment zijn er drie leerkrachten, die lesgeven op de bovengenoemde locaties. De lessen worden gegeven op woensdagmiddag en op zaterdagmorgen. Er zijn verschillende niveaus op de drie locaties en wel van groep 1 t/m groep 8. Het onderwijs op onze NTC leslocatie is een deel van het totale primair onderwijs, dat het kind wordt aangeboden. Aangezien alle kinderen het overgrote deel van de week Portugees dagonderwijs volgen en alleen thuis (overwegend) Nederlands spreken, vervult ons onderwijs een belangrijke functie als plaats waar de Nederlandse taal en cultuur centraal staan.

2.2 Leerlingen- en ouderpopulatie en NTC Richtingen

Ons NTC onderwijs kenmerkt zich door een grote diversiteit in leeftijdsgroepen en taalniveaus. Op basis van de doelstelling van ons onderwijs, maken wij onderscheid tussen NTC richting 1, 2, en 3 .

Situatiebeschrijving van leerlingen uit NTC richting 1

Van de leerlingen spreken beide ouders Nederlands in NTC richting 1. De taal die thuis wordt gesproken is in dit geval ook Nederlands. De schooltaal is in alle gevallen Portugees. Binnen deze richting wordt toegewerkt naar de kerndoelen van de Nederlandse taal en de tussendoelen zoals geformuleerd voor de verschillende jaargroepen. De woordenschat zal variëren en het schriftelijke taalgebruik zal beïnvloed zijn door het onderwijs in de dagschooltaal.

Situatiebeschrijving van leerlingen uit NTC richting 2

In deze situatie gaat het om leerlingen van wie één van de ouders Nederlands spreekt met het kind. De andere ouder spreekt een andere taal, waar het kind in meer op mindere mate mee opgroeit. Er is dus sprake van een situatie waarin twee talen dominant zijn. We spreken hier over tweetalige gezinnen.

Binnen deze situatie is het belangrijk zicht te krijgen op de eventuele dominantie van de niet-Nederlandse taal. Wanneer de niet-Nederlandse taal duidelijk dominant is of wanneer het kind te maken heeft met een andere dagschooltaal, komt de beginsituatie van het kind overeen met die van NTC richting 3. Aangezien de startsituatie anders is, zal veelal in de lagere leerjaren gebruik van aanvullende leermiddelen en didactieken noodzakelijk zijn. Uiteindelijk vormen in NTC richting 2 de kerndoelen ook de leerdoelen, net als voor leerlingen in NTC richting 1. Mogelijk is de leerroute voor deze leerlingen wel langer, wat wil zeggen dat de kerndoelen op latere leeftijd worden bereikt. (14 jaar en ouder)

Situatiebeschrijving van leerlingen uit NTC richting 3

De leerlingen uit NTC richting 3 leren Nederlands als vreemde taal. Het betreft kinderen die thuis geen Nederlands spreken en de taal ook nog niet of nauwelijks beheersen. Bij de intake wordt getracht een zo goed mogelijk beeld te krijgen van het Nederlandse taalniveau van het kind. Op basis daarvan wordt bepaald in welke richting het kind moet worden geplaatst. Wanneer een kind toegelaten **kan** worden, wordt hij of zij met de ouders uitgenodigd om een proefles bij te wonen, zodat zij en de leerkrachten kunnen bepalen of de lessen kunnen aansluiten bij de verwachtingen van alle partijen.

Populatiebeschrijving leerlingen

Onze school heeft ervoor gekozen een onderwijsaanbod te verschaffen voor alle drie NTC richtingen. De populatie van onze NTC school basisonderwijs in termen van taalsituaties is momenteel als volgt:

	Algoceira	Santa Sofia	Aldeia da Serra
NTC richting 1	80 %	90 %	90 %
NTC richting 2	15 %	10 %	5 %
NTC richting 3	5 %		5 %

Toekomstverwachtingen:

In de Alentejo hebben zich jaren achtereenvolgende vele melkveehouders en tuinbouwers gevestigd. Als gevolg van de strengere regelgeving vanuit Brussel, en de Portugese landbouwpolitiek is het enthousiasme om in Portugal een nieuw bestaan op te bouwen als agrariër de laatste jaren enigszins afgenomen. In het toerisme schijnen er echter steeds meer mensen een uitdaging te vinden. Er zijn op dit moment een aantal Nederlanders die zich in de Alentejo vestigen en hun bestaan willen gaan opbouwen in het toerisme.

2.3 Onze missie: waar we voor staan

- De NTC school heeft als taak de Nederlandse taal en cultuur een plaats te geven binnen de totale opvoeding van het kind.
- Leerstof en vaardigheden die bij het onderwijs in de Nederlandse taal en cultuur worden overgedragen, staan ten dienste van de totale persoonlijkheidsvorming van de leerlingen.
- Om het NTC onderwijs succesvol te kunnen laten verlopen, verzorgen wij op elk van onze lespunten wekelijks drie uur les. Na aftrek van vakantieperioden betekent dit in de praktijk dat er jaarlijks zo'n 35 lesmiddagen cq. -ochtenden zijn. In totaal zullen er per schooljaar 105 uren NTC onderwijs zijn.
- Wij streven in ons lesaanbod naar een zo goed mogelijke aansluiting bij het Nederlandse onderwijs en bij ontwikkelingen in de Nederlandse samenleving. Via een leerlingvolgsysteem houden wij nauwgezet de vorderingen van onze leerlingen in de gaten. Ons einddoel is het bereiken van de kerndoelen. Als dit niet haalbaar is, wordt een alternatief geboden in de vorm van het behalen van het Certificaat Nederlands als Vreemde Taal, op 16 jarige leeftijd.

2.4 Externe ontwikkelingen: wat er op ons af komt

Zoals hierboven beschreven is de verwachting is dat het totaal aantal kinderen, dat van de NTC lespunten gebruik maakt de komende tijd niet wezenlijk zal groeien. Misschien is het noodzakelijk, dat er vanwege de grote afstanden een lespunt verplaatst dient te worden, als blijkt dat in een bepaald gebied meer kinderen wonen.

Bovendien is het Portugese ministerie van Onderwijs flink aan het schuiven met de dagschool tijden, waardoor het voor de leerlingen bijna onmogelijk wordt om de NTC lessen nog in te passen binnen hun beschikbare tijd. (zie ook punt 4.3) Het bestuur baart zich zorgen i.v.m. deze aanpassingen door het Portugese ministerie. De kinderen zullen alleen op zaterdag nog de ruimte hebben om NTC lessen te volgen. Vanwege de grote afstanden en daarmee gepaard gaande kosten en de benodigde tijd, zullen veel ouders misschien andere keuzes gaan maken.

2.5 Onze interne sterkte/zwakteanalyse

Onze sterke punten zijn: we maken gebruik van leslocaties waar we de ruimte hebben om materiaal op te bergen en waar we een eigen uitstraling aan kunnen geven. De leerkrachten

zijn lesbevoegd of hebben daarvoor een vrijstelling gekregen. Elke leerling heeft een dossier en ze zijn actief betrokken bij activiteiten.

Onze zwakke punten: onze lesmethodes kunnen in sommige gevallen actueler zijn en materialen zoals computers kunnen moderner. Op het gebied van kwaliteitszorg en de planmatigheid in de leerlingenzorg zijn verbeterpunten mogelijk.

2.6 Onze visie: de gewenste kwaliteit

Omdat wij in een relatief groot gebied (regio Alentejo) op drie lespunten Nederlands Onderwijs en Cultuur verzorgen aan relatief weinig leerlingen, die bovendien grote afstanden moeten afleggen om op de lespunten te komen, vinden wij het van groot belang dat we kwaliteit bieden. Ondanks de verschillen in leeftijd, heerst er op alle lespunten een prettige sfeer en is er sprake van eenheid. De leerkrachten beginnen op tijd en bereiden hun lessen goed voor. We proberen te werken met de juiste methodes, het leerlingvolgsysteem en de cito-scores en stellen de hulp van ouders, in welke vorm dan ook, zeer op prijs. Het vergroten van de woordenschat zal bijdragen tot het beter beheersen van de Nederlandse taal in woord en geschrift. Wij streven ernaar dat de Nederlandse school bijdraagt aan de persoonlijkheidsvorming van de leerling.

Hoofdstuk 3 Het onderwijsleerproces

3.1 Het onderwijsaanbod: doelen en methoden

Ons NTC-onderwijs heeft als doelstelling om aan te sluiten bij het onderwijs in Nederland, zodat kinderen bij terugkeer naar Nederland zo veel als mogelijk is aansluiting vinden in het Nederlandse onderwijs. We richten ons op het toewerken naar de kerndoelen zoals deze geformuleerd zijn voor de deelvaardigheden van de Nederlandse taal.

Het onderwijs in de Nederlandse taal is er op gericht dat de leerlingen:

- vaardigheden ontwikkelen waarmee ze de Nederlandse taal doelmatig gebruiken in situaties die zich in het dagelijks leven voordoen;
- kennis en inzicht verwerven omtrent betekenis, gebruik en vorm van de taal;
- plezier hebben of houden in het gebruiken en beschouwen van de taal.

We onderscheiden spreken en luisteren, lezen, schrijven (stellen) en taalbeschouwing. De verschillen bij het onderwijsaanbod voor de verschillende NTC-richtingen liggen vooral op het gebied van de leerstofinhoud en ordening van de leerstof. Er zit verschil in de accenten die op de verschillende deelgebieden worden gelegd, de volgorde waarin bepaalde leerstof wordt aangeboden en uiteraard het beginniveau van de leerstof. Zo moet bij NTC Richting 2- en 3-leerlingen zowel in de onderbouw als in de bovenbouw veel meer aandacht besteed worden aan woordenschat en mondelinge taalvaardigheid dan bij NTC Richting 1-leerlingen.

Begrijpend luisteren moet in het aanvankelijk Richting 2- en 3-onderwijs een nog belangrijkere plaats innemen dan in het onderwijs aan Richting 1-leerlingen. Daar zal het spelling- en stelonderwijs weer een belangrijker accent krijgen

De lessen Nederlandse cultuur beogen het instandhouden en versterken van de verbondenheid met de Nederlandse cultuur om een succesvolle terugkeer naar Nederland te bevorderen. De lessen Nederlandse cultuur worden gegeven ter ondersteuning van en als aanvulling op de Nederlandse taallessen.

Uitgaande van de verschillende NTC-richtingen worden de doelstellingen voor het taal- en leesonderwijs nader omschreven. Met name bij het opstellen van de onderwijsinhoud komt de complexiteit van ons NTC-onderwijs naar voren: hoe creëren we voldoende taalgebruikssituaties die motiverend voor de leerlingen zijn, terwijl we toch voldoen aan de gestelde doelstellingen. Een gedegen voorbereiding, zowel didactisch en organisatorisch als wat betreft de keuze van materialen, vinden we noodzakelijk om kwalitatief goed werk te leveren. Een belangrijk uitgangspunt hierbij is dat we doublures met het dagonderwijs willen voorkomen. Wij richten ons met name op de doelstellingen met betrekking tot het taal- en leesonderwijs, die in de dagschool niet aan bod komen.

3.1.1 Doelstelling en onderwijsplanning voor NTC Richting 1 en 2

Ons onderwijs is gericht op kinderen uit taalsituatie 1 en 2 en heeft als doelstelling aan te sluiten bij het onderwijs in Nederland. Wanneer een leerling bij ons instroomt in groep 1, 2 of 3 dan zullen we de taalvaardigheden van de groepen 3 tot en met 8 (wanneer er zich geen leerproblemen voordoen) behandelen in 7 jaar. Dit in tegenstelling tot 6 jaar in Nederland. We hebben een extra jaar nodig omdat de leerlingen in groep 3 halverwege het schooljaar met de

stof voor groep 3 zullen beginnen, dit om verwarring met de dagschooltaal te voorkomen. Daarnaast zullen de leerlingen anderhalf jaar, in plaats van 1 jaar, over groep 3 doen. Wij hebben hiervoor gekozen op onze NTC locatie, omdat we een goede basis van spelling en lezen erg belangrijk vinden voor het vervolgen van de schoolloopbaan. Met 3 uur Nederlandse taal in de week lukt het ons niet om het volledige groep 3 programma in 1 jaar door te werken. Wanneer leerlingen echter op 7 jarige leeftijd instromen en de basis voor het lezen en schrijven al gelegd is op de dagschool dan streven we ernaar om groep 3 wel in 1 jaar te behandelen. We richten ons, met dit extra jaar in achtneming, op het toewerken naar de kerndoelen zoals deze zijn geformuleerd voor de deelvaardigheden van de Nederlandse taal (zie bijlage 1).

Wanneer een van de ouders Nederlands spreekt met het kind en de taal van de andere ouder samenvalt met de dagschooltaal, heeft de leerling te maken met twee talen. Beide talen worden na verloop van tijd redelijk tot goed beheerst door de leerling(en), mits elk van de ouders/verzorgers consequent zijn/haar moedertaal met het kind spreekt. Het streven van ons NTC-onderwijs is ook in deze situatie gericht op het bereiken van de kerndoelen, zoals geformuleerd voor het Nederlandse basisonderwijs. Aangezien de startsituatie anders is, zal veelal in de lagere leerjaren gebruik van aanvullende leermiddelen en didactieken noodzakelijk zijn. Het kan zijn dat voor deze leerlingen de leerweg daarom langer is, dat wil zeggen dat de kerndoelen op latere leeftijd worden bereikt.

Onderwijsplanning voor de NTC richtingen 1 en 2

Bij het maken van een onderwijsplanning voor onze leerlingen is een goede oriëntatie op de kerndoelen nodig. Deze kerndoelen, zoals geformuleerd voor de Nederlandse taal in de basisschool, betreffen de domeinen: spreken en luisteren, lezen, schrijven en taalbeschouwing. De kerndoelen geven aan waar onderwijs in de Nederlandse taal in ieder geval naar moet streven. Alle taalaspecten dienen aan de orde te komen op een manier die voor de leerlingen aantrekkelijk blijft.

Bij het maken van lesplanningen voor kinderen in taalsituatie 2 of 3 is de meertaligheidsproblematiek nadrukkelijk aanwezig; het kind groeit op met twee talen. Extra aandacht wordt besteed aan auditieve aspecten, Nederlandse klank-tekenkoppeling, het (voortgezet) lezen, de spelling en woordenschatuitbreiding. Het bepalen van de lesinhoud in deze situatie hangt af van het niveau van Nederlandse taalbeheersing. Indien nodig worden additionele leermiddelen en didactieken toegepast, waarbij het bereiken van de kerndoelen (zie bijlage 1) richtinggevend zal zijn bij het bepalen van de onderwijshoud.

We maken in ons onderwijs gebruik van actuele Nederlandse taalmethodes. Zo werken we met de methode Taal actief 3 voor taal en woordenschat. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de bijbehorende, speciaal door Stichting Nederlands Onderwijs Buitenland, ontwikkelde NTC module.

Aangezien er wordt lesgegeven aan meerdere niveau groepen tegelijkertijd werken de kinderen met weekbrieven. Hierop staat wat zij voor die week moeten maken. Dit stelt de leerlingen in staat om zelfstandig te werken wanneer de leerkracht instructie geeft aan één van de andere niveaugroepen. Wat betreft de onderwijshoud ziet ons aanbod er als volgt uit:

<i>Basismaterialen</i>	<i>Aanvullende materialen</i>	<i>Toetsmiddelen</i>
Groep 1 en 2		
De leessleutel groep 1 en 2: – Themamap – Routineboek – Thema prentenboeken – Handpoppen – Schootboek – Verhalen CD – Liedjes CD	Prentenboeken Ontwikkelingsmateriaal gericht op taalontwikkeling Taal-/woordenschatsoftware Piccolo – ontwikkeling LOCO- voorbereidend lezen	Taal voor Kleuters (Cito) Taaltoets Alle Kinderen (Cito)
Groep 3		
De leessleutel groep 3 eerste versie Spelling in de Lift Humpie Dumpie – begrijpend lezen	De leessleuteltjes leesboekjes Prentenboeken en leesboeken Zoek het woord Taal-/woordenschatsoftware Piccolo – taal en lezen LOCO – taal oefeningen Woordenschatblok A - Stenvert	Methodegebonden toetsen SVS (Cito) Woordenschat 3/4 (Cito) Toetspakket AVI
Groep 4 t/m 8		
Taal Actief taal + woordenschat versie 3 Taaljournaal Spelling Spelling in de lift	Taal-/woordenschatsoftware Piccollo Taal-lezen groep 4 Varia Begrijpend lezen Nieuwsbegrip (www.nieuwsbegrip.nl)	Methodegebonden toetsen SVS I, II en III (Cito) Begrijpend lezen groep 4-8 (Cito) Woordenschat 3/4 (Cito) Leeswoordenschat groep 5-8 Toetspakket AVI

3.1.2 Doelstelling en onderwijsplanning voor NTC Richting 3

Leerlingen uit taalsituatie 3 kunnen alleen worden toegelaten in de groepen 1 en 2. Wanneer zij in groep 3 aansluiting kunnen vinden bij de kinderen uit taalsituatie 1 en 2 dan kunnen zij

vanuit groep 2 naar groep 3 doorstromen. Gezien het grote aantal verschillende niveaus dat typerend is voor onze school in de Alentejo, kunnen wij in de groepen 3 tot en met 8 geen onderwijs bieden aan leerlingen uit taalsituatie 3. Er wordt een hoge inzet van de ouders of verzorgers verwacht wanneer zij wensen dat hun kind uit taalsituatie 3 kan doorstromen naar groep 3. De Nederlandstalige ouder zal thuis aandacht moeten besteden aan de volgende aspecten; consequent Nederlands spreken met het kind, het voorlezen van Nederlandse boeken, aanbieden van Nederlandse software, het kijken naar Nederlandse televisie of dvd's en/of het bezoeken van Nederlandse internetsites die geschikt zijn voor kinderen in die leeftijdscategorie.

3.1.3 Nederlandse cultuur

Onze NTC-leslocaties hebben tot doel de aansluiting met Nederland en het Nederlandse onderwijs zo goed mogelijk te laten verlopen. Daarom maakt naast de Nederlandse taal ook de Nederlandse cultuur onderdeel uit van ons onderwijsaanbod (zie bijlage 3).

We besteden aandacht aan typisch Nederlandse feesten zoals Koninginnedag, Sinterklaas en dergelijke. Het internet is een belangrijke informatiebron voor het maken van werkstukken, het houden van spreekbeurten en het bespreken van actuele zaken die zich in Nederland afspelen. We maken gebruik van School TV: Koekeloere voor de kleuters en Vroeger & Zo voor de hogere groepen. In de groepen 4 – 8 werken we met Nieuwsbegrip (begrijpend lezen met een actueel thema uit het Nederlandse nieuws). Ook houden de leerlingen van groep 5-8 elk jaar een spreekbeurt met veelal een Nederlands onderwerp.

Drie keer per jaar organiseren we voor de groepen 5 tot en met 8 een cultuurochtend of -middag waarin we één thema uit de map Nederland in Zicht (uitgave van Stichting Nederlands Onderwijs Buitenland; aardrijkskunde, geschiedenis en cultuur voor de bovenbouw) behandelen. Wanneer de lessenserie van Nederland in Zicht voor de middenbouw uitkomt zullen we ook in deze groepen hiermee gaan werken.

We werken tot slot met het computerprogramma De Taalfanfare. Er is besloten dat nieuwe laptops met internetaansluiting aangeschaft zullen worden.

3.2 Leertijd

Wij zorgen ervoor dat er voldoende tijd is voor leerlingen om zich het leerstofaanbod eigen te maken. Zoals in onze missie (hoofdstuk 2.3) is aangegeven, hebben wij - om het NTC-onderwijs succesvol te kunnen laten verlopen - als richtlijn een minimum aantal gewenste onderwijsuren van 108 uren per jaar ofwel drie uur per week, buiten deze uren om houden we nog een Koninginnedagviering en 2 dagen schoolkamp, waardoor de tijd die we met onze leerlingen doorbrengen op ca. 130 uren komt. Deze niet lesgebonden tijd zien wij als een centrale schakel tussen het leerstofaanbod dat de leraar in de klas verzorgt en de resultaten die leerlingen behalen. Wij realiseren ons dat kinderen in Nederland, met 8 uur taalonderwijs per week, al moeite hebben de kerndoelen Nederlandse taal te halen: het streven naar het behalen van de kerndoelen in 3 uur per week door NTC-leerlingen noodzaakt ons in ieder geval tot het optimaliseren en maximaliseren van de schaarse onderwijstijd en tot het stellen van leerstofprioriteiten.

De feitelijke onderwijstijd **maximaliseren** wij door het treffen van de volgende maatregelen:

- Onze locatie voert een actief beleid om onnodig verlies van deze schaarse onderwijstijd tegen te gaan: we zorgen ervoor dat de lessen op tijd beginnen, gaan ordeverstoringen tegen, houden beperkt pauzes, en doen er alles aan om lesuitval te voorkomen;
- wij houden de tijd voor niet onderwijsinhoudelijke zaken (organisatie, klassenmanagement, administratie) tijdens de les zo beperkt mogelijk;

De netto onderwijstijd **optimaliseren** wij door onderwijs op maat en door leerlingen zelfstandig te laten werken. Leerlingen met extra onderwijsbehoeften krijgen zo extra leertijd.

De beperkte tijd die ons ter beschikking staat, noodzaakt ons ook tot het stellen van **prioriteiten** in de aan te bieden leerstof: welke leerstofinhouden moeten zeker wél en welke moeten in mindere mate aan bod komen tijdens onze taallessen. Sterk accent krijgen de instructie van mondelinge, schriftelijke taalvaardigheid en de instructie taalbeschouwing.

3.3 Didactisch handelen en pedagogisch klimaat

Gelet op wat wij in onze missie hebben aangegeven (zie 2.3) zijn we de afgelopen vier jaar vooral bezig geweest met de verdere invulling van adaptief onderwijs en -gezien de taalsituatie van veel van onze leerlingen- hebben we de Taal Actief Woordenschat versie 3 aangeschaft.

3.3.1 Adaptief onderwijs, omgaan met verschillen

In de afgelopen vier jaar hebben wij ons beziggehouden met de invulling van adaptief onderwijs. Dit betekent dat we ons onderwijs op zo'n manier vorm geven dat alle kinderen er optimaal van profiteren. Bij onze invulling van het begrip adaptief onderwijs leggen wij het accent op het scheppen van een pedagogisch klimaat dat kinderen uitdaagt, ondersteunt en vertrouwt¹. Om dit te realiseren willen wij daarbij met name ingaan op het gedrag van de leerkracht.

Het bieden van *uitdaging*, *ondersteuning* en *vertrouwen* als onderdeel van het pedagogisch klimaat en didactisch handelen past bij de drie basisvoorwaarden in opvoeding en onderwijs die Stevens noemt: competentie (geloof en plezier in eigen kunnen), de relatie (het gevoel dat mensen je waarderen en met je om willen gaan) en onafhankelijkheid (het gevoel dat je iets kunt ondernemen zonder dat anderen je daarbij moeten helpen). Deze drie kenmerken zijn volgens Stevens basisvoorwaarden voor een actieve, gemotiveerde leerhouding bij de leerlingen. Uitgewerkt in concreet gedrag van de leerkracht (de gewenste en te bereiken kwaliteit op het gebied van adaptief onderwijs) betekent dit het volgende:

- **Leerkrachten bevorderen zelfstandigheid en het nemen van verantwoordelijkheid:**
  - leerlingen uitdagen tot meedenken en meebeslissen;
  - leerlingen de ruimte geven om eigen opvattingen, ervaringen en ideeën in te brengen;
  - inhoudelijk ingaan op de inbreng van leerlingen;
  - bevorderen dat leerlingen elkaar de ruimte bieden om inbreng te hebben;

---

¹ L. Stevens, in *Adaptief onderwijs in een lerende school*, R. Dijkstra en N. Van der Meer, APS, Utrecht, ISBN 90-6607-242-3.

- leren leerlingen verantwoordelijkheid te dragen voor hun eigen gedrag;
  - leren leerlingen zelfstandig problemen op te lossen;
  - het onderwijs is zo georganiseerd dat interacties met en tussen leerlingen bevorderd worden;
  - leerlingen worden betrokken bij het opstellen van gedragsregels;
  - leraren en leerlingen houden zich aan gedragsregels (schoolreglement) en mogen elkaar daarop aanspreken.
- **Leerkrachten komen tegemoet aan de behoefte aan waardering van leerlingen:**
- de kennis en de vaardigheden benadrukken die leerlingen al beheersen;
  - leerlingen in de gelegenheid stellen te ervaren dat zij ondersteuning krijgen die aansluit op hun behoeften;
  - belangstelling tonen voor het werk en de ervaringen van de leerlingen;
  - verschillen accepteren in kennis en vaardigheden;
  - de leerkracht richt het onderwijs zo in dat dialoog met en tussen leerlingen mogelijk is.
- **Leerkrachten versterken het zelfvertrouwen van leerlingen:**
- positieve feedback geven op het werk en gedrag van de leerlingen wanneer dat gepast is;
  - laten merken vertrouwen te hebben in de mogelijkheden van de leerlingen;
  - bevorderen dat leerlingen successen aan zichzelf toeschrijven;
  - rekening houden met verschillen in zelfvertrouwen tussen leerlingen;
  - ervoor zorgen dat het onderwijs uitdagend is en blijft voor de leerlingen;
  - het leerstofaanbod maakt voor alle leerlingen competentie-ervaringen mogelijk;
  - leerkrachten spelen bij de instructie en begeleiding in op verschillen tussen leerlingen;
  - wij aanvaarden verschillen in de prestaties en het tempo van kinderen.

Onze locaties worden bezocht door leerlingen uit taalsituatie 1 en 2. Leerlingen uit taalsituatie 2 beschikken over een geringere woordkennis dan leerlingen uit taalsituatie 1. Ook de mondelinge taalvaardigheid in het Nederlands is vaak minder ontwikkeld. De passieve beheersing van het Nederlands is redelijk, maar begrijpend luisteren en begrijpend lezen zijn moeilijk. De spelling is vaak zwak en vertoont veel interferentiefouten met de dagschooltaal. Wij bezinnen ons thans op de ontwikkeling en uitvoering van systematisch en intensief woordenschatonderwijs.

We werken vooral aan drie basisvoorwaarden:

➤ **Een duidelijke leerlijn**

We hebben in 2006 de methode Taal Actief Taal derde versie en Taal Actief Woordenschat derde versie aangeschaft. Omdat in deze methode veel aandacht wordt besteed aan woordenschatontwikkeling.

➤ **Gebruikmaken van de didactische cyclus in het aanleren van nieuwe woorden**

Deze cyclus bestaat uit vier fasen: voorbereiden, semantiseren, consolideren en tenslotte controleren. In de taalmethode Taal Actief woordenschat wordt met deze cyclus gewerkt.

➤ **Het scheppen van een taalstimulerende leeromgeving**

We streven ernaar het Nederlandse taalaanbod, zowel kwantitatief als kwalitatief, te vergroten. We maken gebruik van geleende lees- en prentenboeken van de bibliotheek in Rotterdam. Ook is er besloten dat elke leerkracht van elk lespunt jaarlijks 10 boeken naar eigen keuze mag aanschaffen, om zo een aantrekkelijke bibliotheek voor de verschillende lespunten op te bouwen.

3.4 De zorg voor de leerling

In deze paragraaf geven we aan op welke wijze we bewaken dat leerlingen tussendoelen en einddoelen bereiken en hoe we zorgen voor een ononderbroken ontwikkelingsgang. We geven aan hoe we de prestaties van leerlingen beoordelen en op welke wijze we werken aan de verdere invulling van het onderwijs.

3.4.1 Algemeen

Op “de Olijftak” wordt voor de voortgangstoetsing gebruikgemaakt van **methode gebonden toetsing**. Het beoordelen van de prestaties is hierbij vooral een middel, om te zien wat de leerling van de lessen opsteekt om hem bij zijn leerproces optimaal te kunnen ondersteunen. Daarnaast is er sprake van **methode onafhankelijke toetsing**. Hierbij ligt de nadruk op de beoordeling van de leerprestaties. Er wordt gekeken of de leerdoelen tussentijds bereikt zijn of aan het einde van een onderwijsperiode. Daarvoor worden bij voorkeur genormeerde toetsen gebruikt zoals de toetsen uit het Cito leerlingvolgsysteem. De toetsen hebben met name een signalerende functie.

Preventieve zorg vindt plaats door de inschatting van de Nederlandse taalvaardigheid van leerlingen. Om te beginnen vindt bij binnenkomst met behulp van het intakeformulier (zie bijlage 8) een uitgebreide intake plaats, waarbij de NTC-richting van de leerling wordt bepaald, en vervolgens leerdoelen worden vastgesteld. We bespreken deze met de ouders, om wederzijdse verwachtingen op elkaar af te kunnen stemmen.

Voor elke NTC-richting zijn doelen gesteld en met behulp van signaleringstoetsen wordt in de loop van het leerproces nagegaan welke leerlingen deze doelen niet halen.

Curatieve zorg betreft doorgaans de groep leerlingen die moeite heeft om de vastgestelde doelen te halen. Bijstelling van het programma is dan noodzakelijk. In dat geval verricht de leerkracht nader onderzoek en stelt een handelingsplan op, om dit vervolgens in de klas uit te voeren. Ook kinderen die opvallend hoger presteren dan de norm krijgen een op onderdelen aangepast programma.

In de zorg voor leerlingen onderscheiden we in het algemeen vier fasen:

- signalering/opsporen van risicoleerlingen;
- diagnosticering/doen van nader onderzoek;
- remediëring/speciale begeleiding;
- evaluatie van die speciale begeleiding.

In de volgende paragrafen volgt een beschrijving van de concretisering van deze fasen bij ons op school.

3.4.2 Signalering

We hanteren het volgende toetsschema, dat is opgesteld overeenkomstig aanwijzingen in de handleidingen:

Leerstofgebied	Toets	Groep	NTC richting
Taal	Taal voor kleuters	1 en 2	R1, R2, R3
Taal	Taaltoets alle kinderen	1 t/m 4	R1, R2, R3
Spelling	SVS Niet werkwoorden	3 t/m 8	R1, R2
	SVS Werkwoorden	7 en 8	R1, R2
Woordenschat	Woordenschattoets	3 en 4	R1, R2
	Leeswoordenschat	5 t/m 8	R1, R2
Technisch lezen	AVI leestoetsen	3 t/m 6 (tot niveau AVI 8 bereikt is)	R1, R2
Begrijpend lezen	Toetsen begrijpend lezen	4 t/m 8	R1, R2

Een methode onafhankelijke toets brengt de opbrengst van het onderwijs in beeld. Daarom moet een leerling worden getoetst op het niveau waarop hij les krijgt. Richting 1-kinderen zijn daarin vergelijkbaar met de Nederlandse situatie maar wel met één jaar achterstand. Dit doen we omdat de leerlingen in groep 3 halverwege het schooljaar met de stof voor groep 3 zullen beginnen, dit om verwarring met de dagschooltaal te voorkomen (zie paragraaf 3.1). Voor NTC Richting 2-kinderen zal meestal gelden dat een toets van één of twee jaar lager wordt afgenomen.

3.4.3 Diagnostisering

Wij diagnosticeren de leerlingen die in de Cito-toets op D- of E-niveau presteren. Voor leerlingen die op D-niveau presteren is het afhankelijk van de uitkomsten van de diagnosticering of de leerkracht besluit om een speciaal handelingsplan op te stellen. Wij hebben inmiddels de ervaring dat de normen die de methodeonafhankelijke toetsen stelt, in onze situatie anders c.q ruimer dienen te worden geïnterpreteerd dan in een strikt Nederlandse taalomgeving.

Taaldomein	Toets	Groep	NTC Richting
Taalontwikkeling	Taaltoets Alle Kinderen	1 t/m 4	R1, R2, R3
Woordenschat	Taaltoets Alle Kinderen	1 t/m 4	R1, R2, R3
Technisch lezen	Deelvaardigheden Aanvankelijk lezen, Struiksma en v/d Leij	2 t/m 5	R1, R2
	Klepel	4 t/m 8	R1, R2,
	Drie-Minuten-Toets	3 t/m 8	R1, R2
Begrijpend lezen	DLE Toets begrijpend lezen	4 t/m 8	R1, R2

Spelling	PI woorddictee	3 t/m 8	R1, R2
	Protocol leesproblemen en dyslexie	1 t/m 8	R1, R2

3.4.4 Speciale begeleiding

Voor leerlingen die op D-niveau presteren is het afhankelijk van de uitkomsten van de diagnosticering of de leerkracht besluit om de informatie in de leerlingbespreking in te brengen. Leerlingen die op E-niveau presteren komen altijd in de leerlingbespreking aan de orde. Indien blijkt dat naar aanleiding van de verzamelde informatie een handelingsplan noodzakelijk is, bespreken we deze informatie in een leerlingbespreking. In of naar aanleiding van de leerlingbespreking stellen we de diagnose vast, als uitgangspunt van het handelingsplan. Als we een handelingsplan opstellen, delen we dat mee aan de ouders. In het handelingsplan staat aangegeven wat de vraagstelling is, welke leerdoelen we stellen voor een vooraf vastgestelde periode, met welke middelen en werkwijzen dit bereikt wordt en hoe we dit organiseren. De uitvoering van dit handelingsplan geschiedt in principe door de leerkracht in de groep. Een handelingsplan bestrijkt in de meeste gevallen een periode van zes weken en kan na evaluatie verlengd worden. In plaats van (of naast) individuele handelingsplannen werken we als dit mogelijk is ook met handelingsplannen voor een groep(je) leerlingen.

3.4.5 Evaluatie

Systematische toetsing en observatie vinden wij van belang om de ontwikkeling van de kinderen bij te houden en te beoordelen. Door een eventuele aanpassing van het onderwijsprogramma kan dit zo goed mogelijk op het kind worden afgestemd. Voor NTC Richting 1 en 2 speelt de vergelijking met leeftijdgenoten in Nederland een belangrijke rol. De klassikale toetsgegevens verzamelen we in een map per groep. In het geval dat speciale begeleiding nodig is, kijken we na een van tevoren vastgestelde periode of de speciale begeleiding effect heeft gehad en of voortzetting van speciale begeleiding wenselijk is. Dit kan in bepaalde gevallen in samenspraak gaan met medewerkers van de Stichting NOB. Handelingsplannen worden bewaard in het leerling-dossier.

3.5 Beleidsvoornemens

Samenvattend hebben we de volgende beleidsvoornemens geformuleerd:

- We streven naar een instroom in groep 1 of 2.
- Leerlingen uit taalsituatie 3 uitsluitend toelaten als ze in groep 1 of 2 beginnen.
- Per leerkracht streven we naar maximaal 4 niveaus.
- De voortgang van de leerlingen wordt getoetst, vastgelegd in leerlingendossiers en geëvalueerd.

Hoofdstuk 4 Ondersteunende processen

4.1 Bestuurlijke organisatie

Het schoolbestuur wil in het algemeen vooral een beleidsbepalend bestuur zijn. Het bestuur wil met name verantwoordelijk zijn voor het lange termijn beleid (strategisch beleid) van de school. Het korte termijnbeleid (operationeel beleid) is ingebed in dit strategisch beleid. T.a.v. de financiën van de school wenst het bestuur gelet op de historisch gegroeide situatie vooralsnog een meer uitvoerend bestuur te zijn.

De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden die aan de bestuursleden en de leerkrachten gemandateerd zijn, zijn vastgelegd.

4.2 Financieel beleid

“de Olijftak” is aangesloten bij de Stichting NOB en ontvangt ongeveer de helft van haar inkomsten via subsidie van deze stichting. Daarnaast wordt lesgeld betaald door de ouders, de hoogte ervan wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld en vermeld in de schoolgids. Deze bijdrage kon voorheen laag gehouden worden omdat een groot deel van de personele kosten werd gedragen door het Portugese Ministerie van Onderwijs. Deze subsidie is echter in het jaar 2003-2004 stopgezet

De ouderbijdrage is de afgelopen jaren geleidelijk verhoogd (300€ in 2007-2008) om het wegvallen van de bijdrage van het Portugese Ministerie van Onderwijs op te vangen. Wij streven ernaar om nieuwe inkomstenbronnen te vinden, bijvoorbeeld sponsoring en bij activiteiten zoals Koninginnedag, de verkoop van een hapje en een drankje.

De inkomsten worden besteed aan:

- salarissen van onderwijzend personeel;
- reiskosten van de leerkrachten: deze post is relatief hoog omdat “de Olijftak” werkt vanuit verschillende locaties, verspreid over de Alentejo, en de leerkrachten dus veel moeten reizen;
- aanschaf van (ICT) leermiddelen, nodig om bij te blijven bij de laatste onderwijskundige ontwikkelingen. Dit schooljaar 2007-2008 worden 2 laptops vervangen en gestreeft wordt naar internetaansluiting, bovendien zal op alle lespunten de bibliotheek in stappen opgebouwd c.q. vernieuwd worden;
- secundaire arbeidsvoorwaarden: secundaire arbeidsvoorwaarden zijn als gevolg van het wegvallen van de eerder genoemde Portugese subsidie teruggebracht tot een minimum;

Naast de reguliere subsidie ontvangt “de Olijftak” ook extra gelden voor ICT-onderwijs. De komende jaren zal deze extra subsidie vooral worden ingezet voor het onderhouden van een eigen interactieve website, en het aanvullen van het leermiddelen-softwarepakket.

4.3 Huisvesting

“de Olijftak” stelt zich ten doel het onderwijs zoveel mogelijk in de eigen woonomgeving van de doelgroep te laten plaatsvinden Omdat de Nederlandse les buiten de reguliere schooltijden

van de Portugese dagschool valt wordt hiermee de reistijd voor de leerlingen zoveel mogelijk beperkt. Daarom wordt op verschillende locaties verspreid over de Alentejo lesgegeven. Op het gebied van huisvesting streeft de school naar continuïteit en naar 'eigen' vaste ruimtes. Op dit moment beschikken wij op alle locaties over zo'n eigen vaste ruimte, zodat het lokaal 'Nederlands' aangekleed kan worden en het probleem van heen en weer slepen met lesmaterialen grotendeels opgelost is. Alle drie de locaties beschikken over een eigen (kleine) bibliotheek.

De locaties Algoceira en Santa Sofia zijn te gast in leegstaande 'Primarias', dat zijn Portugese basisscholen. De locatie Aldeia da Serra is te gast in de 'Casa do Povo', het dorps huis aldaar.

4.4 Personeelsbeleid

De doelen van ons personeelsbeleid zijn:

- het creëren van goede arbeidsvoorwaarden en een duidelijke rechtspositionele basis die zekerheid biedt en perspectieven geeft;
- het bevorderen van een goede werksfeer en een goed werkklimaat waarin het personeel tot z'n recht komt, zich geaccepteerd en veilig voelt en waar samenwerking bevorderd wordt;
- komen tot verbetering en optimalisering van de kwaliteit van de arbeid;
- het realiseren van een effectieve inzet van mensen ten behoeve van de doelstelling van de school: het verzorgen van kwalitatief goed onderwijs

In haar personeelsbeleid streeft "de Olijftak" zoveel mogelijk naar kwaliteit, continuïteit en professionaliteit. Alle leerkrachten nemen minimaal eens per twee jaar deel aan de scholingsdagen van de Stichting NOB. De keuze voor de cursussen dienen in relatie te staan met de onderwijskundige ontwikkeling van de school. De bestuursleden worden ook in de gelegenheid gesteld hun bestuurlijke deskundigheid te vergroten middels een cursus via de Stichting NOB.

Het team van "de Olijftak" bestaat uit twee volledig bevoegde leerkrachten basisonderwijs (waarvan een ook een ontheffing van de bevoegdheidseis voor het geven van voortgezet onderwijs aan onze school heeft), en een leerkracht met een ontheffing van de bevoegdheidseis om les te geven in het basisonderwijs. Elke leerkracht is op haar/zijn locatie verantwoordelijk voor het onderwijs en de leerlingenzorg. Wel hebben de leerkrachten enige keren per jaar georganiseerd werkoverleg en hebben daarnaast regelmatig contact via email en telefoon.

Eens per jaar vindt er een functioneringsgesprek plaats met de leerkrachten rond januari-februari. Rond juni worden de beoordelingsgesprekken gehouden.

Het leerlingenaantal is vrij constant met de laatste jaren een licht stijgende tendens, (2006-2007 28 leerlingen en 2007-2008 34 leerlingen), onze school streeft ernaar deze tendens door te zetten door een actief wervingsbeleid te voeren .

4.5 Veiligheidsbeleid

In onze schoolgids staat vermeld hoe de klachtenprocedure is, tevens wordt gemeld wie de aan de school verbonden vertrouwenspersoon is. Ook wordt er gewezen op de mogelijkheid een beroep te doen op de “Klachtenregeling Nederlands Onderwijs in het Buitenland”.

4.6 Oudercontacten

Contacten met de ouders zijn erg belangrijk ter ondersteuning van het leren van Nederlands. Onze school wil de belangrijke rol die ouders hierbij hebben meer voor het voetlicht brengen. Omgekeerd is het belangrijk dat ouders weten wat er op school aan bod komt, zodat zij hierop kunnen inspelen.

De kinderen krijgen twee maal per jaar een rapport mee naar huis, in februari en in juni, voorafgaand aan de rapporten vindt er een tien-minuten-gesprek plaats tussen de ouders en de leerkracht.

Bij een nieuwe aanmelding vindt een intake-gesprek plaats tussen de ouders en de leerkracht. Aan het begin van het schooljaar organiseren de leerkrachten per lesgroep een bijeenkomst met ouders, waarin zij de werkwijze voor het komende schooljaar belichten.

In deze informatiebijeenkomst komt ook het belang van thuis Nederlands spreken naar voren en worden er tips gegeven hoe ouders het Nederlands taalaanbod kunnen vergroten. Aldus wordt getracht de motivatie bij de kinderen om Nederlands te leren toe te laten nemen. Onze school streeft ernaar ouders meer te betrekken bij werkzaamheden die het onderwijsleerproces ondersteunen. We denken hierbij onder andere aan de inzet van roulerende klassenassistenten en assistentie bij het organiseren van activiteiten.

De leerkracht komt wekelijks met de meeste ouders in contact bij het halen en brengen van de kinderen. Daarnaast hebben de ouders inzage in de leerlinggegevens en het schoolplan. Iedere maand verschijnt er een nieuwsbrief waarin informatie wordt gegeven over komende thema's, toetsen, verjaardagen, feestdagen, enzovoorts, en aan het begin van het schooljaar ontvangen alle ouders een schoolgids, met uitgebreide informatie over de organisatie en onderwijs-inhoud van de Nederlandse school in de Alentejo.

Voor het doen van mededelingen aan ouders wordt gebruik gemaakt van de bestaande informatie-kanalen (e-mail, nieuwsbrief en schoolgids). Daarnaast worden formele bestuursmededelingen per brief aan ouders medegedeeld. Bij peilingen met betrekking tot nieuw op te zetten activiteiten maakt het bestuur ook gebruik van schriftelijke enquête onder ouders als middel tot communicatie.

Sinds 2007 hebben we ook een eigen website: www.snoal.info. Op deze site staan de nieuwste nieuwsbrieven, activiteiten, foto's, ook bevat de site een gastenboek.

“de Olijftak” hecht groot belang aan goede contacten tussen ouders en leerkrachten, en tussen ouders onderling. Deze contacten worden gestimuleerd via gezamenlijke buitenschoolse activiteiten waar ouders ook actief worden betrokken, zoals het jaarlijkse Koninginnedagfeest, het schoolkamp enzovoorts.

4.7 Externe contacten: netwerkvorming

Contacten met officiële instanties

Zoals eerder vermeld heeft “de Olijftak” veel contact met de Stichting Nederlands Onderwijs Buitenland. Via deze stichting ontvangen wij subsidie van de Nederlandse Overheid en

deskundigheidsbevordering op bestuurlijk en onderwijskundig gebied. Wij ervaren deze samenwerking als zeer waardevol en beschouwen de ondersteuning en begeleiding van de Stichting NOB als onmisbaar voor het goed functioneren van onze school.

Contacten in de regio

Leslocaties

De contacten betreffende de gebouwen die wij mogen gebruiken lopen via de desbetreffende (deel)-gemeenten waar de gebouwen staan.

De Nederlandse gemeenschap in de Alentejo

Bij activiteiten zoals Koninginnedag worden alle Nederlandse gezinnen in de Alentejo uitgenodigd, met als doel uiteraard informele contacten te leggen/verstevigen maar ook laten zien dat de Nederlandse school er is. Bovendien organiseert elk lespunt jaarlijks een meedraai-middag/ochtend zodat gezinnen met kinderen vanaf 4 jaar zonder verplichtingen kunnen meemaken hoe het eraan toegaat op de Nederlandse school.

4.8 Beleidsvoornemens

Hieronder vindt u de beleidsvoornemens ten aanzien van de ondersteunende processen.

In de komende jaren willen wij:

- werken aan teamvorming en coaching: ondersteunen, samenwerken en feedback geven, werken aan een gemeenschappelijke visie en een doorgaande lijn;
- de betrokkenheid en participatie van ouders verbeteren;
- verbeteren van interne organisatie van bestuur en onderwijsteam;
- extra inkomensbronnen ontwikkelen;
- een solide financiële basis hebben, daarom streeft het bestuur ernaar om:
  - de ouderbijdrage de komende jaren te verhogen tot het niveau van de subsidie van de Stichting NOB;
  - de nu geldende 50%- kortingsregeling voor gezinnen met drie of meer kinderen die de NTC-lessen bezoeken, met ingang van het schooljaar 2008-2009 te laten vervallen.
- ons leerlingaantal vergroten door een actief wervingsbeleid te voeren;
- een kascontrole instellen

Hoofdstuk 5 Integrale zorg voor kwaliteit

In dit hoofdstuk vindt u een algemene beschrijving van ons kwaliteitsbeleid.

Dit begint met het stellen van 5 vragen:

- Doet de school de goede dingen?
- Doet de school die dingen goed?
- Hoe weet de school dat?
- Vinden anderen dat ook?
- Wat doet de school met die wetenschap?

Het kwaliteitsbeleid valt uiteen in vijf stappen, die hieronder verder worden uitgewerkt:

- bepalen van de kwaliteit (daarbij hebben we gebruikgemaakt van het zelfevaluatie-instrument van de Stichting NOB),
- formuleren van prioriteiten,
- ontwikkelen van een aanpak,
- uitvoeren en evalueren en borgen van de kwaliteit.
- de beleidsvoornemens van de school.

Verbeterplannen spelen een centrale rol in ons kwaliteitsbeleid. In dit hoofdstuk zullen we beschrijven hoe die tot stand komen en hoe wij deze gebruiken, maar de verbeterplannen zelf zult u hier niet aantreffen. Dit zijn aparte documenten die in de komende periode zullen worden opgesteld.

Wij zien de zorg voor kwaliteit als een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Daarom worden naast de leerkrachten ook de ouders en de kinderen hier nadrukkelijk bij betrokken.

5.1 Bepaling van de kwaliteit (diagnose)

De eerste stap in de kwaliteitscyclus is het bepalen van de huidige kwaliteit van de school, de handhaving daarvan en gewenste verbeterpunten of beleidsvoornemens. In deze paragraaf geven we aan met behulp van welke middelen we de kwaliteit van onze NTC-school bepalen.

Om te bepalen waar de school staat, hebben we gebruik gemaakt van:

- het zelfevaluatie-instrument van de Stichting NOB.
- ouderenquête(s),
- observaties,
- sterkte/zwakte analyses,
- functioneringsgesprekken,
- toetsen, vorderingenoverzichten, leerlingvolgsysteem, vergelijking Cito-scores met gemiddelde standaardscores, vragenlijsten aansluiting op vervolgonderwijs.
- rapport periodiek kwaliteitsonderzoek van de Onderwijsinspectie.

In het volgende schema ten aanzien van allerlei aspecten van zowel het onderwijs als management en organisatie wordt aangegeven of deze op orde zijn (+) of verbetering behoeven (-). Sommige aspecten zijn niet te beoordelen en krijgen een (?) als waardering.

Voorzieningen

De school draagt zorg voor een geschikte leslokatie en ruimte om materialen op te bergen	+
De school heeft een computer	-
De school heeft een relevante en actuele bibliotheek	-

Professionele beroepshouding

De leraren zijn lesbevoegd of hebben vrijstelling verkregen van de inspectie	+
De leraren scholen zich tenminste eens in de twee jaar bij	+
Er wordt op school met respect naar anderen toe gehandeld	+

Bestuur

Er zijn minimaal drie bestuurszetels (voorzitter, penningmeester, secretaris)	+
Er wordt een duidelijke grens getrokken tussen de rol in school en in het privé leven	-
Het bestuur zorgt voor een visie op besturen en onderwijs	+
Her bestuur zorgt ervoor dat de school voldoet aan de voorwaarden voor aansluiting bij de Stichting NOB	+
Het bestuur verzamelt en analyseert systematisch bestuurlijke informatie	-
Het bestuur zorgt voor een klachtenregeling die aan de richtlijnen voldoet	+
Het bestuur voert een verantwoord financieel beheer van de school	+
De directeur of coördinator stuurt het team aan	-

Kwaliteitszorg

De school evalueert jaarlijks systematisch de kwaliteit van haar opbrengsten.	-
De school evalueert regelmatig het leren en onderwijzen.	+
De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten	+
Het bestuur stuurt de kwaliteitszorg aan.	-
De kwaliteitszorg is verbonden met de visie op leren en onderwijzen zoals geformuleerd in het schoolplan.	+

Leerlingenpopulatie en rol leerlingen

De school heeft een dossier van elke leerling	+
De school heeft een duidelijk toelatingsbeleid voor leerlingen geformuleerd	-
De leerlingen zijn actief betrokken bij de onderwijsactiviteiten.	+
De leerlingen hebben verantwoordelijkheid voor de organisatie van hun eigen leerproces die past bij hun ontwikkelingsniveau.	+

Leerstofaanbod

De aangeboden leerinhouden voor Nederlandse taal zijn dekkend voor de kerndoelen.	+
De leerinhouden voor Nederlandse taal worden aan voldoende leerlingen aangeboden tot en met het niveau van leerjaar 8.	+

De leerinhouden in de verschillende leerjaren sluiten op elkaar aan.	+
De school biedt leerinhouden aan bij Nederlandse taal die passen bij de onderwijsbehoeften van leerlingen met een taalachterstand.	+
Tijd	
De school heeft voldoende onderwijstijd gepland (120 uur per jaar)	+
De uitval van geplande onderwijsactiviteiten blijft beperkt.	+
De school heeft maatregelen genomen om ongeoorloofd verzuim tegen te gaan.	+
De leraren maken efficiënt gebruik van de geplande onderwijstijd.	+
Pedagogisch en didactisch handelen	
De leraren zorgen ervoor dat leerlingen op een respectvolle manier met elkaar omgaan.	+
De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer.	+
De leraren leggen duidelijk uit.	+
De leraren geven expliciet onderwijs in strategieën voor denken en leren.	+
Sfeer op school	
De ouders/verzorgers tonen zich betrokken bij de school door de activiteiten die de school daartoe onderneemt.	+
De leerlingen en het personeel voelen zich aantoonbaar veilig op school.	+
Begeleiding	
De leraren volgen de vorderingen van hun leerlingen systematisch.	+
De leraren stemmen de instructie en verwerking af op de verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.	+
De school gebruikt een samenhangend systeem van instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.	+
De school gebruikt de informatie van scholen en instellingen waar de leerlingen vandaan komen voor de begeleiding van de leerlingen.	+
Zorg	
Op basis van een analyse van de verzamelde gegevens bepaalt de school de aard van de zorg voor de zorgleerlingen.	_*
De school voert de zorg planmatig uit.	_*
De school gaat de effecten van de zorg na.	+
De school betreft de ouders/verzorgers bij de zorg van hun kind	+
Resultaten	
De school werkt met een leerlingvolgsysteem	+
De resultaten van de leerlingen aan het eind van de schoolperiode liggen ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.	?
Ontwikkeling van leerlingen	
De resultaten van de leerlingen voor Nederlandse taal tijdens de schoolperiode liggen ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.	?

De inspectie concludeert dat het onderwijs over het algemeen genomen van voldoende kwaliteit is. De laatste jaren is veel verbeterd wat betreft lesmethodes en werkoverleg. Het oordeel over leerstof aanbod is positief. Ook het onderwijs leerproces in de groepen wordt als goed beoordeeld. De zorg en inzet van de leerkrachten voor de leerlingen en de school zijn herkenbaar. In het kader van handhaving van kwaliteit zullen we deze sterke punten proberen te consolideren. Actuele lesmethodes en nieuwe materialen zijn daarbij een voorwaarde.

* Een leerkracht heeft inmiddels de cursus “leerlingenzorg” gevolgd en er is een zorgplan gemaakt, zie paragraaf 3.4.

5.2 Formuleren van prioriteiten en doelen

Omdat het onmogelijk is alles tegelijk te doen, moeten prioriteiten worden gesteld. Dit zijn belangrijke keuzes die de school zelf moet maken, met de mogelijkheden en beperkingen in ons achterhoofd zoals wij die kennen binnen de Alentejo.

De leerlingpopulatie bestaat uit leerlingen die tweetalig opgroeien, slechts 3 uur les krijgen per week, en vaak niet in groep 1 beginnen maar in een hogere groep en op dus latere leeftijd instromen. Ons streven is om kinderen meteen vanaf groep 1 te laten beginnen en we zullen dit naar de leerlingen en ouders toe uitdragen.

Het aannamebeleid zal ertoe leiden dat de leerlingen de gangbare onderwijsmethodes kunnen volgen en elk jaar één niveau vooruit gaan, wat uiteindelijk onze doelstelling is.

In hoofdstuk 6 wordt een overzicht gegeven van de beleidsvoornemens voor de komende 4 jaar. In de schoolgids, zal vervolgens worden aangegeven aan welke beleidsvoornemens dat schooljaar zal worden gewerkt.

Uit de diagnose blijkt op welke punten verbetering van de kwaliteit mogelijk en gewenst is:

- Materialen moeten up to date zijn.
- Bestuurlijke informatie moet centraal en systematisch verzameld worden.
- De school moet jaarlijks systematisch de kwaliteit van haar opbrengsten evalueren, het bestuur stuurt de kwaliteitszorg in voldoende mate aan.
- In het aannamebeleid wordt beschreven welke leerlingen worden toegelaten. Dit aannamebeleid wordt jaarlijks in de schoolgids vermeld.
- Het moet bekend zijn of de resultaten van de leerlingen tijdens en aan het eind van de schoolperiode ten minste liggen op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.

5.3 Ontwikkelen van een verbeterplan

Nu de keuzes zijn gemaakt ten aanzien van de prioriteiten en doelstellingen moet een verbeterplan worden ontwikkeld. Hierbij moet een aantal vragen worden beantwoord: welke middelen moeten worden ingezet om de verbetering te realiseren en zijn deze middelen reeds beschikbaar? Wie zijn bij de uitvoering betrokken en waarvoor is elk van hen precies verantwoordelijk? Wat is het tijdsplan en zijn er tussendoelen? Per deelonderwerp kan zo een verbeterplan (voor bijvoorbeeld een schooljaar) worden opgesteld.

➤ **Materialen moeten up to date zijn.**

Op elk lespunt moeten moderne computers en een bibliotheek die kinderen stimuleren te lezen aanwezig zijn. De computers zullen waarschijnlijk nog in 2008 aangeschaft worden. De bibliotheek zal opgebouwd worden, door elk jaar 10 leesboeken aan te schaffen per lespunt en per leerkracht. Voorlopig houden we het contract met bibliotheek Rotterdam aan.

➤ **Bestuurlijke informatie moet centraal en systematisch verzameld worden.**

Op de site van Mijn School is ruimte om documenten als het schoolplan en de schoolgids op te slaan. Ook is het mogelijk om een archief aan te maken van historische documenten zoals de oprichtingsakte van de stichting. We zullen hier gebruik van maken om het doorgeven van de bestuursfunctie te faciliteren.

➤ **In het aannamebeleid wordt beschreven welke leerlingen worden toegelaten.**

In dit schoolplan stellen we het algemene aannamebeleid voor de komende jaren vast, in de schoolgids die elk jaar wordt uitgegeven zal dan het gedetailleerde aannamebeleid beschreven worden. Ook komt in de schoolgids het lesgeldbeleid aan de orde.

➤ **De school moet jaarlijks systematisch de kwaliteit van haar opbrengsten evalueren, het bestuur stuurt de kwaliteitszorg in voldoende mate aan.**

In 2008 gaan ook de bestuursleden voor het eerst op bijscholingscursus. Ons voornemen is om nieuwe bestuursleden in ieder geval een cursus “Besturen van een NTC school” of “Kwaliteitszorg” te laten doen. Deze zomercursussen worden in Nederland georganiseerd door de stichting NOB.

➤ **Het moet bekend zijn of de resultaten van de leerlingen tijdens en aan het eind van de schoolperiode ten minste liggen op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.**

Doordat het bestuur regelmatig functioneringsgesprekken zal houden met de leerkrachten en daarbij ook de leerlingdossiers zal opvragen, moet bekend worden wat de resultaten van de leerlingen zijn. Van de leerkrachten wordt dus verwacht dat de toetsresultaten verwerkt worden in de evaluatie-grafieken. Met welke regelmaat deze gesprekken zullen plaatsvinden zal in het verbeterplan vastgesteld worden.

5.4 Uitvoeren en evalueren van een verbeterplan

De volgende stap in ons kwaliteitsbeleid is het maken van keuzes: om goed te kunnen werken aan de kwaliteit is het belangrijk om met elkaar prioriteiten te stellen. De prioriteiten formuleren wij op een SMART-manier in de vorm van concrete doelstellingen. SMART staat voor:

- **Specifiek:** concreet
- **Meetbaar:** evalueerbaar
- **Acceptabel:** instemming van betrokkenen
- **Realistisch:** haalbaar
- **Tijdsgebonden:** gepland in tijd

In het schoolplan geven wij een overzicht van de beleidsvoornemens voor de komende vier jaar (zie schema hoofdstuk 6). In de schoolgids geven wij vervolgens aan aan welke beleidsvoornemens dat schooljaar zal worden gewerkt.

Per beleidsvoornemen of verbeterpunt wordt een verbeterplan opgesteld. Hierin geven we aan welke aanpak we ontwikkeld hebben om de gestelde doelen te realiseren, welke middelen hiervoor zullen worden ingezet en wie waarvoor verantwoordelijk is. Ook wordt een tijdsplanning opgenomen.

Vervolgens komt het aan op de uitvoering. Hierbij zijn over het algemeen meerdere mensen betrokken, die elk hun eigen verantwoordelijkheid hebben. De schoolleider houdt overzicht over het verloop van het proces.

Tenslotte evalueren wij de gekozen aanpak, zodat bepaald kan worden of er daadwerkelijk een verbetering is opgetreden en op welke gebieden verdere inspanning nodig is. Overigens wordt al in een vroeg stadium van de uitvoering nagedacht over de evaluatie, zodat we gedurende het proces de informatie kunnen verzamelen die hiervoor nodig is. Ook kunnen we zo het proces gedurende de uitvoering monitoren en waar nodig bijsturen.

5.5 Borgen van kwaliteit

Bestaande kwaliteit en gerealiseerde verbeteringen moeten worden onderhouden: kwaliteit moet worden geborgd. Daarbij gaat het zowel om het vasthouden van eenmaal bereikte kwaliteit als om het vasthouden aan de eenmaal ingezette richting. Het handhaven van de kwaliteit van ons onderwijs wordt bemoeilijkt door de vele personele wisselingen waarmee een NTC-school nu eenmaal te maken heeft. Om dit te ondervangen besteden wij extra veel aandacht aan de overdracht van taken aan nieuwe medewerkers en is het belangrijk om te zorgen voor een ‘organisatorisch geheugen’.

Zo is er een map waarin alle belangrijke beleidsdocumenten worden verzameld. Nieuwkomers kunnen zich zo eenvoudig inlezen. Verder maken wij gebruik van de volgende middelen om kwaliteit te borgen :

- planmatig werken: handelingsplannen, weekplanningen, meerjarenplanning, verbeterplannen;
- standaardiseren: gemeenschappelijke afspraken maken en elkaar daarop aanspreken;
- schoolplan/verbeterplan;
- schoolgids/jaarverslag;
- het digitaal verzamelen van belangrijke documenten op “Mijn School”
- activiteitenkalender voor bestuur en leerkrachten;
- toetskalender;
- herhaald agenderen van evaluaties (met als vraag: ‘Voldoen we nog steeds aan afgesproken kwaliteitseisen?’ of: ‘Zijn nieuwe kwaliteitseisen nodig?’);
- het periodiek evalueren van het kwaliteitssysteem zelf: werkt de gebruikte indeling bij kwaliteitsbepaling bijvoorbeeld nog, geven de begrippen kwaliteit bepalen, verbeteren, bewaken en borgen voldoende duidelijkheid, helpen de verbeterplannen daadwerkelijk om de veranderingen te realiseren?

Hoofdstuk 6 Samenvattende beleidsvoornemens voor de komende vier jaar

Op basis van de voorgaande hoofdstukken hebben we voor de komende vier jaar een aantal beleidsvoornemens geformuleerd op het gebied van onderwijs, personeel, financiën en overige terreinen. Deze zullen in de komende periode volgens de hierboven beschreven structuur worden uitgewerkt in verbeterplannen.

Items	Schooljaar 2008/2009	schooljaar 2009/2010	schooljaar 2010/2011	schooljaar 2011/2012	na aug. 2012
Kwaliteitsmanagement ten behoeve van optimaal Onderwijskwaliteit	X	X	X	X	X
Centraal vastleggen beleidsdocumenten	X				
Up-to-date houden van het lesmateriaal	X	X	X	X	X
Op de leslocaties de bibliotheken moderniseren en uitbreiden	X			X	
Jaarlijks het aannamebeleid evalueren en eventueel aanpassen	X	X	X	X	X
Het verbeteren van betrokkenheid en participatie van ouders	X	X	X	X	X
Het verbeteren van de interne organisatie van bestuur en onderwijsteam	X				
Het ontwikkelen van extra inkomensbronnen	X	X	X	X	X
Het voeren van een actief wervingsbeleid om het leerlingaantal te vergroten	X	X	X	X	X
Het invoeren van kascontrole	X				

Nawoord

Status van het schoolplan

Dit schoolplan is tot stand gekomen in nauw overleg met het onderwijsteam en het bestuur. Formeel is het schoolplan vastgesteld door het bestuur van “de Olijftak”, Stichting Nederlandstalig Onderwijs in de Alentejo.

De beleidsvoornemens die prioriteit krijgen in het komende schooljaar worden onder de kop “Doelen en resultaten van het onderwijs” vermeld in de schoolgids. Daarin geeft de school aan welke doelen prioriteit hebben het komende schooljaar en hoe de school die wil bereiken. In de volgende schoolgids zal worden geëvalueerd worden in hoeverre de beleidsvoornemens ook daadwerkelijk behaald zijn.

“de Olijftak”

Stichting Nederlandstalig Onderwijs in de Alentejo (SNOAL)

Namens Bestuur en Onderwijsteam,

Astrid Rootinck (Voorzitter)

Juli 2008

Bijlage 1 Formulier 'Vaststelling van schoolplan'

FORMULIER 'Vaststelling van schoolplan'

School: _____

Adres: _____

Postcode/plaats/land: _____

Het bevoegd gezag van bovengenoemde school heeft het

van _____ tot _____ (datum) *)

geldende schoolplan van deze school vastgesteld.

Namens het bevoegd gezag,

_____ plaats, land

_____ datum

_____ handtekening

_____ naam

_____ functie

*) maximaal vier jaar

Bijlage 2 Herziene kerndoelen basisonderwijs Nederlands

Kerndoelen zijn streefdoelen. Ze geven aan wat iedere school in elk geval nastreeft bij leerlingen. Daarbij kunnen drie kantttekeningen geplaatst worden.

In de eerste plaats omschrijven de doelen het eind van een leerproces, niet de wijze waarop ze bereikt worden. Met andere woorden, kerndoelen doen geen uitspraken over didactiek. Gezien het karakter van het basisonderwijs dienen leraren een beroep te doen op de natuurlijke nieuwsgierigheid en de behoefte aan ontwikkeling en communicatie van kinderen, en deze te stimuleren. Door een gestructureerd en interactief onderwijsaanbod, vormen van ontdekkend onderwijs, interessante thema's en activiteiten worden kinderen uitgedaagd in hun ontwikkeling.

In de tweede plaats dienen inhouden en doelen zo veel mogelijk op elkaar te worden afgestemd, verbinding te hebben met het dagelijks leven en in samenhang te worden aangeboden.

In de derde plaats dient er aandacht te worden besteed aan doelen die voor alle leergebieden van belang zijn: goede werkhouding, gebruik van leerstrategieën, reflectie op eigen handelen en leren, uitdrukken van eigen gedachten en gevoelens, respectvol luisteren en kritiseren van anderen, verwerven en verwerken van informatie, ontwikkelen van zelfvertrouwen, respectvol en verantwoordelijk omgaan met elkaar, zorg voor en waardering van de leefomgeving.

Karakteristiek

Taalonderwijs is van belang omdat de rol van taal bij het verwerven van inhouden en vaardigheden in alle leergebieden (en de transfer daartussen) evident is. Het onderwijs in Nederlands als tweede taal heeft dat besef de laatste jaren sterk doen groeien. Taalonderwijs is dus van belang voor het succes dat kinderen in het onderwijs zullen hebben en voor de plaats die ze in de maatschappij zullen innemen.

Daarnaast heeft taal een sociale functie. Kinderen dienen hun taalvaardigheid te ontwikkelen omdat ze die nu en straks in de maatschappij hard nodig hebben. Dat houdt onder meer in dat het onderwijs waar mogelijk uitgaat van communicatieve situaties: levensechte en boeiende leesteksten, gesprekken over onderwerpen die kinderen bezig houden, een echte correspondentie met kinderen van andere scholen.

Taalverwerving en -onderwijs verlopen als het ware in cirkels: het gaat vaak om dezelfde inhouden, maar de complexiteit en de mate van beheersing nemen toe. Anders gezegd: het onderwijs in Nederlandse taal is erop gericht dat kinderen in de beheersing van deze taal in en buiten school steeds competentere taalgebruikers worden. Die competenties zijn te typeren in vier trefwoorden¹: kopiëren, beschrijven, structureren en beoordelen. Die zijn niet zonder meer tot formuleringen in kerndoelen te verwerken, omdat het vaak gaat om een combinatie van competenties.

Met 'kopiëren' wordt bedoeld: zo letterlijk mogelijk een handeling nadoen (overschrijven van het bord bijvoorbeeld).

'Beschrijven' is op eigen wijze (in eigen woorden) toepassen van een vaardigheid. Dat kan inhouden: verslag uitbrengen, informatie geven of vragen.

'Structureren' houdt in: op eigen manieren ordening aanbrengen.

'Beoordelen' is reflectie op mogelijkheden, evalueren.

In het aanbod neemt de schriftelijke taalvaardigheid een belangrijke plaats in. 'Geletterdheid' veronderstelt meer dan alleen de techniek van lezen en schrijven. Ook inzicht in de maatschappelijke functie ervan en een positieve attitude maken er deel van uit. Deze ontwikkeling begint eigenlijk al voor de basisschool, bij voorlezen en vertellen in het gezin, en wordt verder ontwikkeld in alle groepen.

Ook al is de ontwikkeling van de schriftelijke taalvaardigheid van belang, de ontwikkeling van de mondelinge taalvaardigheid verdient blijvende aandacht. Uitbreiding van de woordenschat, aandacht voor taal en denken, toepassen van luisterstrategieën, voorlezen en vertellen: het zijn activiteiten die de mondelinge taalvaardigheid verder ontwikkelen, maar daarnaast voorwaardelijk zijn voor het schriftelijk domein.

¹ *In navolging van de Vlaamse eindtermen voor lager onderwijs.*

Beschouwing van taal en taalgebruik geeft kinderen 'gereedschappen' om over taal te praten en na te denken. Traditioneel ging het hierbij om grammatica, soms ook om de beschouwing van interessante taalverschijnselen. Tegenwoordig denkt men hierbij vooral aan inzicht in eigen en andermans taalgebruikstrategieën, zodat een kind leert deze steeds bewuster en doelgerichter in te zetten. Naast aandacht voor taal als systeem is er ook reflectie op taalgebruik. Taalbeschouwing dient geen op zichzelf staand onderdeel te vormen, maar geïntegreerd te worden met (onderdelen uit) de overige domeinen.

Het zal duidelijk zijn dat onderwijs in Nederlands als tweede taal vaak een wat ander karakter heeft dan Nederlands als eerste taal: de beginsituatie van de leerlingen is anders, de didactiek verschilt, het aanbod is soms anders gefaseerd, er ligt meer nadruk op woordenschatuitbreiding. Maar voor alle leerlingen gelden in feite dezelfde doelen en hetzelfde aanbod. Veel van oorsprong autochtone kinderen die in achterstandssituaties opgroeien zijn ook gebaat bij didactische inzichten die door ervaring met onderwijs aan allochtone kinderen scherper zijn geworden. Een van die inzichten is dat taal in alle vakken een cruciale rol speelt bij het verwerven van kennis en vaardigheden in die 'andere vakken'.

Kerdoelen

Mondeling taalonderwijs

- 1 De leerlingen leren informatie te verwerven uit gesproken taal. Ze leren tevens die informatie, mondeling of schriftelijk, gestructureerd weer te geven.
- 2 De leerlingen leren zich naar vorm en inhoud uit te drukken bij het geven en vragen van informatie, het uitbrengen van verslag, het geven van uitleg, het instrueren en bij het discussiëren.
- 3 De leerlingen leren informatie te beoordelen in discussies en in een gesprek dat informatief of opiniërend van karakter is en leren met argumenten te reageren.

Schriftelijk taalonderwijs

- 4 De leerlingen leren informatie te achterhalen in informatieve en instructieve teksten, waaronder schema's, tabellen en digitale bronnen.
- 5 De leerlingen leren naar inhoud en vorm teksten te schrijven met verschillende functies, zoals: informeren, instrueren, overtuigen of plezier verschaffen.
- 6 De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het lezen van school- en studieteksten en andere instructieve teksten, bij systematisch geordende bronnen, waaronder digitale.
- 7 De leerlingen leren informatie en meningen te vergelijken en te beoordelen in verschillende teksten.
- 8 De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het schrijven van een brief, een verslag, een formulier of een werkstuk. Zij besteden daarbij aandacht aan zinsbouw, correcte spelling, een leesbaar handschrift, bladspiegel, eventueel beeldende elementen en kleur.
- 9 De leerlingen krijgen plezier in het lezen en schrijven van voor hen bestemde verhalen, gedichten en informatieve teksten.

Taalbeschouwing, waaronder strategieën

- 4 De leerlingen leren bij de doelen onder 'mondeling taalonderwijs' en 'schriftelijk taalonderwijs' strategieën te herkennen, te verwoorden, te gebruiken en te beoordelen.
- 5 De leerlingen leren een aantal taalkundige principes en regels. Zij kunnen in een zin het onderwerp, het werkwoordelijk gezegde en delen van dat gezegde onderscheiden. De leerlingen kennen:
  - regels voor het spellen van werkwoorden;
  - regels voor het spellen van andere woorden dan werkwoorden;
  - regels voor het gebruik van leestekens.
- 6 De leerlingen verwerven een adequate woordenschat en strategieën voor het begrijpen van voor hen onbekende woorden. Onder 'woordenschat' vallen ook begrippen die het leerlingen mogelijk maken over taal te denken en te spreken.

Bijlage 3 Kerndoelen Cultuur

Hierna volgen de relevante kerndoelen voor het onderwijs in de Nederlandse Cultuur, zoals voorgeschreven. Aangehouden is de officiële nummering van kerndoelen.

Mens en samenleving

35. De leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht, als verkeersdeelnemer en als consument.
36. De leerlingen leren hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger.
38. De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen.

Ruimte

47. De leerlingen leren de ruimtelijke inrichting van de eigen omgeving te vergelijken met die in omgevingen elders, in binnen- en buitenland, vanuit de perspectieven landschap, wonen, werken, bestuur, verkeer, recreatie, welvaart, cultuur en levensbeschouwing. In ieder geval wordt daarbij aandacht besteed aan twee lidstaten van de Europese Unie, twee landen die in 2004 lid werden, de Verenigde Staten en een land in Azië, Afrika en Zuid-Amerika.
48. Kinderen leren over de maatregelen die in Nederland genomen worden / werden om bewoning van door water bedreigde gebieden mogelijk te maken.
50. De leerlingen leren omgaan met kaart en atlas, beheersen de basistopografie van Nederland.

Tijd

53. De leerlingen leren over de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en kunnen die voorbeeldmatig verbinden met de wereldgeschiedenis.

Kerninhouden Nederlandse cultuur voor het NTC-onderwijs

Toelichting

De hieronder vermelde kerninhouden zijn niet voorschrijvend bedoeld, maar bij wijze van richtlijn. Als NTC-scholen expliciet aandacht besteden aan cultuur, moeten hiervoor doelstellingen worden geformuleerd en lesinhouden worden aangegeven.

De beschikbare tijd is een belangrijke factor bij de invulling van de cultuurcomponent. Op de meeste NTC-scholen is geen of weinig tijd beschikbaar. Afhankelijk van de beschikbare tijd kunnen de domeinen meer of minder aandacht krijgen.

Kerninhouden Nederlandse cultuur

Algemene doelstelling

De lessen Nederlandse cultuur beogen het instandhouden en versterken van de verbondenheid met de Nederlandse cultuur, om een succesvolle terugkeer naar Nederland te bevorderen. De lessen Nederlandse cultuur worden gegeven ter ondersteuning van en als aanvulling op de Nederlandse taallessen.

We onderscheiden de domeinen:

- festiviteiten, feestdagen, gebruiken en gewoontes;
- jeugdcultuur en actuele ontwikkelingen;
- Nederlandkunde.

De domeinen worden geïntegreerd en in onderlinge samenhang aangeboden, en zo veel mogelijk ook in samenhang met de Nederlandse taallessen.

Kerninhouden per domein:

Domein festiviteiten, feestdagen, gebruiken en gewoontes:

Leerlingen hebben kennis van en doen ervaringen op met typisch Nederlandse festiviteiten, feestdagen, gebruiken en gewoontes.

Domein jeugdcultuur en actuele ontwikkelingen:

Leerlingen zijn op de hoogte van actuele ontwikkelingen en de jeugdcultuur in Nederland.

Domein Nederlandkunde:

Leerlingen hebben kennis van de Nederlandse samenleving, vanuit historisch en (sociaal)geografisch perspectief.

Uitwerking in leerstofaanbod:

Domein festiviteiten, feestdagen, gebruiken en gewoontes:

Voor alle groepen wordt de jaarlijkse cyclus van feestdagen doorlopen, waarbij in ieder geval aandacht is voor Koninginnedag en Sinterklaas. Jaarlijks worden daarnaast andere feestdagen benadrukt, zoals carnaval, vader- en moederdag, Pasen, Kerst, enzovoort.

Incidenteel (als daartoe aanleiding is) worden typisch Nederlandse evenementen belicht, zoals bijvoorbeeld de Elfstedentocht, Luilak, St. Maarten.

Domein jeugdcultuur en actuele ontwikkelingen:

Voor alle groepen:

- lezen van en spreken over Nederlandse kinder- en jeugdtijdschriften
- uitwisselen van persoonlijke ervaringen na contact met Nederland (bezoeken, visite,
- vakanties)

Groep 3 t/m 8:

- contacten met kinderen in Nederland per post/e-mail/Internet
- lezen van en spreken over Nederlandse tijdschriften, krantenberichten, websites, enzovoort
- de inhouden aan de orde laten komen in verwerkingsopdrachten

Domein Nederlandkunde:

Voor alle groepen:

In alle groepen vormen de inhouden van dit domein een aanvulling (op het gebied van Nederlandse begrippen en de Nederlandse situatie) op het onderwijs dat in de dagschool al aan de orde komt bij de lessen aardrijkskunde, geschiedenis en andere onderwerpen op het gebied van 'mens en maatschappij'.

Groep 1 t/m 4:

- Onderwerpen 'mens en maatschappij' (waaronder aardrijkskunde en geschiedenis) die op de dagschool aan de orde komen, met Nederlandse begrippen en aanvulling op de Nederlandse situatie, zie hierboven.
- Jaarlijks wordt in ieder geval één seizoen behandeld.

Groep 5/6:

- Onderwerpen die in de dagschool aan de orde komen, met Nederlandse begrippen en aanvulling op de Nederlandse situatie, zie hierboven.
- De kinderen nemen kennis van specifieke sociaal-geografische en geschiedkundige kenmerken van de stad en/of regio waar men in Nederland (familie)banden mee heeft.

Groep 7/8:

- Onderwerpen 'mens en maatschappij' (waaronder aardrijkskunde en geschiedenis) die op de dagschool aan de orde komen, met Nederlandse begrippen en aanvulling op de Nederlandse situatie, zie hierboven.
- De leerstof van het vakgebied aardrijkskunde voor groep 6: Nederland.
- Onderdelen van de leerstof geschiedenis specifiek gericht op Nederland, waaronder in ieder geval ontdekkingsreizen en expansie (de Gouden Eeuw), het Koninkrijk na 1815, de Tweede Wereldoorlog en de hedendaagse maatschappij.